

**Tractatvs De Præventionē Iudiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt XI. De præuentione inter Iudicem originis, & Iudicem loci in quo
delictum commissum fuit. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

ratione subditus sit illius iurisdictioni, vt testatur Farin. loco mox citato. Ratio est, quia hæreticus ubi versatur, ibi delinquere videtur.

10 Secundo notandum est, quod licet hæreticus ubique reperitur, ibi puniri possit (vt dictum est) tamen, si quis in vno loco deliquerit, & ad aliam prouinciam aufugerit, ibique in eodem crimine perseverauerit, poterit quidem in illo loco puniri ubi repertus fuerit, nisi tamen ab Inquisitore loci delicti petatur remissio delinquentis. At vero si remissio petatur, fieri debet ad Iudicem illius loci, in quo reus crimen aperte commisit, licet in alio loco occulte perseverauerit. Non enim sequitur, Hæreticus ubique locorum puniri potest, (quod verum est) ergo non est illius facienda remissio si petatur.

11 † Si tamen reus utrobique palam, vel utrobique occulte deliquerit, non erit hoc casu facienda remissio, vt optima explicat Couarr. *pract. quest. cap. 11, num. 12.* Quod etiam annotauit Director. Inquis. *parte 3, libro 3, Schol. 45.* Vbi breuiter & dilucide exponuntur omnia requisita, ad hoc vt delinquens remittatur ad alium Iudicem, quæ *ibidem* videri poterunt.

12 Tertio notandum est, inter diuersarum prouinciarum Inquisitores, locum esse præuentioni. Et propterea dum dicimus Inquisitorem debere remittere delinquentem ad locum delicti, intelligendum esse, si Inquisitor illius loci in quo reus repertus est, nondum processerit contra talem inquisitum, & illam nondum citauerit; nam si præuenisset per citationem, non teneretur reum remittere ad Iudicem loci delicti, Farin. *de Hæres. q. 197, n. 11.* † Ideo si hæreticus postquam est inquisitus, & multo magis si fuerit citatus, à loco commissi delicti aufugiat, stante præuentione facta per Inquisitorem loci delicti, hic solus procedere debet, cum habeat probationes, & processuras prius factas ratione eiusdem delicti, & alius Iudex, seu Inquisitor alterius Prouinciæ ad cuius locum reus accessit, tenetur illum remittere ad requisitionem Inquisitoris præuenientis; sed in alio loco reus reperitur, antequam fuerit citatus à Iudice loci delicti, & ibidem captus fuerit, iste Iudex seu Inquisitor, non tenetur illum remittere, imò causa propter præuentionem, coram ipso tractanda & decidenda est, vt explicat Farin. *d. q. 197, n. 13.* ubi sequentia Concilij verba refert. *Tutus & salubrius est, vt quisque culpabilis in quocunque loco deliquerit, vni, & illi tantum Inquisitori permaneat obligatus, à quo primo, sine fraude, & sine periculo negotij & animarum, fuerit occupatus. Ita tamen vt ceteri Inquisitores quicquid de illo nosse poterunt, inquirant, & nihilominus conscribant Inquisitoribus illis, quibus idem culpabilis sit adstrictus, sic enim quasi vir vnus pugnabit & cominebitis.* Quibus verbis probatur inter Inquisitores locum esse præuentioni, & nihilominus processus inuicem esse communicandos.

Et ex his etiam patet cessare questionem illam, quam adducunt DD. in *d. leg. si pluribus, ff. de legat. 1.* Quia cum supponatur per ipsos, Inquisitorem in ciuitate Bononiensi deputatum præuenisse sumendo informationes, & faciendo processuras super illo delicto, sanè si Inquisitor iste requisuisset Inquisitorem in Prouincia Marchiæ deputatum, Marchianus tenebatur reum, & processum remittere ad Iudicem præuenientem. † Verum quia Marchianus nullà sibi facta requisitione de reum remittendo, processit ad prolationem sententiæ, eius processus fuit validus, cum certum sit Inquisitorem posse validè procedere quamvis præuenitus fuerit, si ab eo remissio non petatur, vt dicit Couarr. *d. c. 11, pract.*

14

quest. n. 12. Sousa, lib. 2. Aphorism. c. 13, n. 4. Caren. in annot. ad quest. Guid. Fulcod. q. 5, n. 10. † Et tamen 15 verum, quod si pœnæ essent reiterabiles, hæreticus pluribus in locis puniri posset, veluti si ageretur de imponenda pœnitentia salutari, quæ est reiterabilis, Sousa, *ibid. n. 5.* Caren. *n. 2.* Idem si hæreticus esset utrobique contumax, & ageretur de comburenda illius effigie seu statua, & similibus.

Quarto notandum est, quoad pœnæ applicationem, 16 quod cum quilibet Inquisitor suum habeat fiscum, & suum deputare possit Aduocatum fiscales, vt notat Caren. in *dict. tract. de Offic. Inquisit. parte 1, tit. 9, §. 2, num. 17.* † Ideo si fiat applicatio pœnæ, seu 17 etiam confiscationis alicui fisco Sancti Officij, sequitur applicationem fieri debere in fauorem fisci illius, qui sententiam protulit, & processum formauit, & hoc, ratione laboris eiusdem Inquisitoris, qui fuit alio diligentior in præueniendo, & procedendo contra delinquentem, Farin. *de Hæresi d. q. 190, n. 166, circa medium.* Attamen apud nos confiscationes bonorum hæreticorum fiebant olim ante pacem Neomausensem (quæ celebrata fuit die vltima Nouembris anno 1578.) in fauorem R. Camere Apostolicæ, dam aduersus hæreticos debito cū rigore diuersi processus formarentur. Et hodie etiam fieret extra casus articulorum dictæ pacis, Vidi tamen sæpius in tribunali Sancti Officij aliquas multas pecuniarias applicari fabricæ Palatii Sancti Officij, vel ornamentis Capellæ ipsius; aut similibus pijs operibus, Quandoq; etiam Ecclesiis locorum in quibus actiones suspectæ, vel scandalosæ factæ fuere. Et istæ consuetudines attendendæ sunt quia rationabiles, nisi aliter præcipiatur de mandato Sanctissimi, à sacra Congregatione generali Sancti Officij vrbis Romæ, ex notatis per Far. *d. q. 190, n. 187.* † Et de 18 variis diuersarum prouinciarum constitutionibus, & consuetudinibus circa hanc confiscationum applicationem, Farin. *d. q. 190, §. 12. pec. tot. Guazzin. de confisc. concl. 21, n. 15, & seq. Idem Farin. conf. 117, per totum parte 2.*

CAPVT XI.

ARGVMENTVM.

De Præuentione inter Iudicem Originis & Iudicem loci in quo delictum commissum fuit. Vtrum pro delicto in aliena Monarchia commissio, Iudex eum qui sibi ratione originis subditus est, punire possit: siue ex officio, siue ad instantiam partis. Quid si agatur de delicto leui, & vnus ex Iudicibus reum detineat in suis carceribus. Et quæ concurrere debeant ad hoc, vt vnus Iudex reum quem detinet in suis carceribus, ad alium Iudicem remittat. Et quid obseruandum sit, quando agitur de reo contumace. Ratione contestationis vtrum extraneus Iudex furem punire possit.

SYM

SUMMARIUM.

- 1 Iudex originis non potest procedere contra originarium, pro delicto in aliena Monarchia contra non subditum commisso, secundum multorum sententiam. Licet aliqui sint in contraria opinione, n. 2.
- 2 Iudex originis procedere potest contra subditum per viam accusationis, pro delictis in aliena Monarchia commissis.
- 3 In illis casibus dubitatur utrum possit Iudex procedere ex officio, quando non adest pars querelans. Iudex qui non habet iurisdictionem ratione originis, domicilij, vel delicti non potest procedere in causa criminali.
- 4 Pro delicto commisso in alieno territorio utrum quis puniri possit.
- 5 Pro furto ratione contestationis, an & qua ratione procedi possit contra non subditum iurisdictioni.
- 6 In hac questione controuersa debet attendi consuetudo loci in quo disputatur.
- 7 Remissio delinquentis non fit, nisi in grauibz delictis.
- 8 Iudex qui preuenit per capturam, difficilior est in remittendo causam ad alium Iudicem.
- 9 Si tamen carceratio fuisset affectata, superior mandaret causam remitti, non obstante tali preuentione.
- 10 Preuentione in criminalibus, inducitur per solam citationem legitimam executioni demandatam.
- 11 Preuentioni regulariter locus est, inter Iudicem originis & Iudicem domicilij.
- 12 Remissio non fit delinquentis, nisi ad requisitionem Iudicis qui vult illum punire.
- 13 Quomodo sine concipiende littere requisitoria, ad petendam remissionem delinquentis.
- 14 Remissio facilius conceditur, quando petitur a Iudice, qui est subditus eiusdem Principis, cuius est subditus Iudex requisitus.
- 15 Quando agitur de duobus Baronibus, existentibus sub eodem Principe, unus non tenetur alteri reum remittere, sed quilibet suam tunc iurisdictionem.
- 16 Vagabundus potest coram quocunque Iudice puniri, & quis datur vagabundus, ibidem.
- 17 Quando agitur de graui delicto commisso appensae, & animo deliberato, Iudex domicilij vel originis, si preuenierit, reum remittere non tenetur.
- 18 Maior Curiasan & quando remittat causas, ad minorem.
- 19 In crimine hereseos, non datur preuentione, quod quomodo procedatur, vide ibidem.
- 20 In crimine raptus non datur remissio.
- 21 Ab una Curia Ecclesiastica, remissio facile datur ad aliam Curiam similiter Ecclesiasticam.
- 22 Iudex inferior non debet reos ad alienam Monarchiam remittere, in consilio Principe.
- 23 Contra contumacem in foro originis, ac etiam delicti, verget Iudex procedit. Quia si velit in uno foro contumaciam purgare.

V I D A M Auenionensis origine, commisso in ciuitate Aquensi homicidio, aut alio delicto graui ad eandem ciuitatem suae originis confugerat, vbi instante fisco Apostolico pro huiusmodi delicti verificatione & successiue punitione processus formatus fuit. Superuenire Regij officiales ciuitatis

Aquensis, petentes reum ad eorum tribunalia propter delictum sub eorum iurisdictione commissum remitti. Dubitatum fuit utrum Iudices Auenionenses tenerentur, aut possent reum remittere ad Iudices illos loci delicti, non obstante preuentione causae per eos facta. Hanc questionem ego habui in facto anno 1616, cum esset in hac ciuitate Prolegatus Eminentiss. bonae memoriae Cardinalis de Bagny, & cum illius participatione quendam reum, qui multa facinora commiserat in Prouincia, ad Curiam Aquensem remisit tanquam Iudex ordinarius huius ciuitatis, vbi fuit poena mortis punitus. Ac deinde cum quidam origine Auenionensis fuisset autoritate Curiae Gratianopolitanae, fuit ad litteras requisitorias eiusdem Cardinalis ad hanc ciuitatem remissus, & ad mortem naturalem condemnatus. Et saepius similes remissiones non obstante quacunque preuentione in atrocibus delictis ab vna ad aliam Monarchiam fieri vidi. Sed ut rota huiusmodi remissionis materia inter Iudices loci originis, & delicti praueientes, & praueitos, clarius explicetur, illam ad duo sequentia capita reducemus.

Primum est, utrum Iudex originis procedere possit, & per consequens praueire, ac postea punire originarium pro delicto in aliena Monarchia commisso.

Secundum, utrum posito quod possit cognoscere, teneatur post praueitionem reum delinquentem remittere ad Iudicem illius Monarchiae, in qua delictum fuit commissum.

Quod attinet ad primam questionem, variae sunt in ea Doctorum sententiae, aliqui enim existimant, non licere Iudici originis, procedere, inquirere, vel condemnare originarium pro delicto contra non subditum in aliena iurisdictione commisso, ut per multas rationes, & DD. auctoritates fuisse comprobabat Menoch. *consil.* 911. quem, & alios plurimos per eum allegatos sequitur Cyriac. Nig. *controuers.* 399. num. 13. Plures alios citat pro hac sententia Farinac. *Inquisit.* q. 7. n. 19.

Alij vero censuerunt, Iudicem loci originis procedere posse pro delictis etiam extra limites suae iurisdictionis commissis per originarios, quos etiam longa serie recenset Farinac. *dicta quest.* 7. numero 20.

Resoluendum est primo, Iudicem originis vel domicilij cognoscere posse pro delictis per subditum in aliena Monarchia commissis, quando procedit per accusationem, & ad instantiam partis querelantis. Quia licet res publica loci originis vel domicilij, non videatur laesa per delictum commissum extra suum territorium, tamen ipsa pars querelans laesa est, ratione cuius laesionis competit ipsi ius accusandi & querelandi, coram Iudice domicilij vel originis, qui est Iudex competens respectu ipsius rei. Didac. *pract. quest. cap.* 11. num. 6. *versic. sic etenim. & versic. Quod si ea vera est, & versic. Quod si ad partis petitionem.* Bosl. *de foro compet.* n. 182. Clar. in §. fin. *quest.* 39. num. 4. in princip. Qui omnes hoc uti indubitatum supponunt, Farinac. *dicta quest.* 7. n. 22. Barbof. in l. haeres absens, §. proinde, in artic. de foro delicti, num. 16.

Secundo, resoluendum est, eundem Iudicem originis vel domicilij, non posse procedere ex officio, dum non adest pars querelans pro delictis extra territorium suum commissis, secundum plurimorum sententiam. Qui rationem reddunt, quia res publica sui territorij non fuit laesa nec aliqua iniuria affecta, sed solum pars ipsa offensam passa est, quae euri

non conqueratur, nullæ videntur partes Iudicis in procedendo & condemnando. Et hanc veriore & receptiorem esse sententiam asserit Barbof. ad d. leg. hares absens §. proinde: in artic. de foro delicti, num. 29. ff. de Iudic.

Certum autem est, Iudicem, qui non habet iurisdictionem in delinquentem ratione originis, vel domicilij, vel ratione delicti sub eius iurisdictione commissi, non posse procedere aduersus delinquentem, qui in eo loco forum non sortitur; nisi agatur de vagabundo: potest enim quis accusari in loco propriæ originis, vel paternæ; quia in illis videtur sortiri forum, vt conueniri & puniri possit pro delictis alibi commissis: iuxta ea quæ explicat Barbof. in l. hares absens §. proinde. in artic. de foro delicti, num. 8. & tradunt Gloss. & DD. in l. 1. C. vbi de criminib. agi oporteat. Cum hac tamen differentia, quod in loco originis propriæ, vel paternæ, aut in loco delicti, non potest accusari nisi ibi reperiatur: in foro autem domicilij accusari potest, quamuis ibi non reperiatur: vt notat Barbof. loco citato num. 10. Cod. vbi de criminib. agi oportet. & in cap. cum contingat de foro. compet. cum ibi notatis per Abb. in 6. circ. fin.

In foro autem domicilij vel originis, pro delictis in alieno territorio commissis, procedi potest per viam accusationis, non autem per viam inquisitionis: vt dictum est supr. num. 3. & 4. Quamuis Cancr. videatur ad hoc inclinare, vt etiam per viam inquisitionis procedi possit contra subditum in aliena Monarchiâ delinquentem: vt probat lib. 1. variat. resol. cap. 2. de Iurisdic. num. 7. & ante eum Vincent. de Franch. decis. 66. & ibi per Addit. Et ideo cum adfit diuersitas opinionum, difficile erit deducere in praxim opinionem Barbof. in d. §. proinde, num. 29. quia Fiscales inclinabunt semper in illam sententiam quæ fisco fauorabilis est.

Si tamen ageretur de furto commissio in alieno territorio, dubitatum fuit vtrum ratione contrafectionis rei furto subtractæ, Iudex alieni territorij in quo furtum commissum non est, possit procedere contra furem, cum aduersus illum nullam habeat iurisdictionem.

Certum quidem est quod furta in alieno territorio commissio, veniunt in considerationem ad aggravandum, adeo vt tria furta dicantur; vt ex eorum frequentia aggravatur poena, quamuis in diuersis territoriis fuerint perpetrata: vt docet Gomez. lib. 3. resolut. cap. 5. Clar. in §. furtum, num. 10. Giurb. consil. 93. num. 2.

Sed an ratione contrafectionis rei furtivæ, procedi possit criminaliter per Iudicem contra non subditum suæ iurisdictioni? magna est inter DD. contentio, vt notat Farin. de inquisit. quest. 7. num. 7. & 8. vbi concludit, quod si non esset requisitus, furem liberè dimitteret; sed si requisitus esset, illum iudici remissionem potenti nunquam denegaret. Eandemque questionem fufius prosequitur i. tit. de furt. quest. 174. num. 54. & sequent.

Opinio Bartoli quæ vult, vt fur secum deferens & contrafectans rem furtivam, puniri possit ab eo, sub cuius iurisdictione facta est contrafectatio, apud Nos videtur in praxi receptior; ita tamen vt Iudex contrafectionis requisitus, remittere soleat ad Iudicem delicti, vt in praxi sæpius obseruatum vidi: quia plerumque fures isti sunt vagabundi, & non declinant iurisdictionem Iudicis contrafectionis: ex notatis per Farinac. dicta quest. 174. numer. 60. & 62.

§ Verum quia quæstio ista est admodum contro-

uerfa vt omnes fatentur, & inter ceteros, Fachin. lib. 9. quest. iuris controu. cap. 20. Ceval-comm. qq. cap. 678. Ego cenfeo attendenda esse concordata, quæ sæpè fiunt inter diuersas Monarchias, super concedenda delinquentium remissione ab vnâ ad aliam, & illis deficientibus standum esse consuetudini cuiuscunque tribunalis: quod & voluit Iulius Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 39. n. 4. versic. Bene verum est, cum pro vtraque opinione, nempe quod fieri, vel non fieri debeat remissio, diuersimodè fuit variis in tribunalibus obseruatum, vt videre est apud Vincent. de Franch. decis. 66. & ibi Addentes Sanfelice. decis. 68. Thesaur. decis. 90. Et in Cathaloniâ procedi etiam per inquisitionem, non facta remissione, testatur Cancr. lib. 2. cap. 2. num. 73. Erat ergo semper attendendum quæ sit cuiusque tribunalis obseruantia, vt testatur etiam Bellam. consil. 11. num. 6. versic. Quarto videtur. Vbi agit de ciuitate hac Auenionensi: Tusch. littera R. conclus. 152. num. 18.

Etsi casus occurreret, considerandum esset in primis vtrum ageretur de delicto graui, quia in leuibus delictis Iudex originis vel domicilij, non debet remittere reum ad Iudicem loci delicti, Couarr. dicto cap. 11. pract. quest. num. 7. versic. Octauo remissioni locus erit. Ranchin. in addit. ad Guid. Pap. decis. 201. Sanfelice. decis. 68. num. 8. Tusch. littera R. conclus. 152. num. 53.

Præterea considerandum erit, vtrum Iudex originis vel domicilij, in delicto graui, præuenerit per capturam personæ delinquentis: nam hoc casu, difficilius obtineri poterit remissio ad Iudicem loci delicti, † Nisi tamen præuentione fuisset affectata & procurata ad euitandam maiorem punitionem quam reus timebat, & sibi imminere credebatur in loco delicti, Boff. in tit. de foro compet. num. 80. Iul. Clar. in dicto §. fin. q. 39. num. 4. in fine versic. si tamen reus, Sanfelice. dicta decis. 68. num. 3. qui idem locum habere vult, si Iudex originis, vel domicilij præuenerit in citatione: sed de hoc nunc non agimus, cum hoc esset redire ad materiam nostræ quæstionis principalis: de cuius circumstantiis nunc tractamus. De his etiam Guazz. in tract. de defens. reor. defens. 1. cap. 17. n. 34. † Hoc tamen certum est, quod si solæ captæ fuerint informationes per aliquem ex istis Iudicibus, ex hoc solo nulla oritur præuentione, nisi etiam saltem processum fuerit ad citationem, Anton. Fab. in Cod. lib. 3. cap. 14. definit. 3. † Hoc item certum est, inter Iudices istos locum esse præuentionis, vt decisum est apud Vincent. de Franch. dec. 57. & decis. 503. num. 3. & decis. 88. num. 3. Farinac. qu. 7. num. 23.

Tertio considerandum est, vtrum interueniat requisitio Iudicis loci delicti, nam eo non requirente non debet ulla ratione fieri remissio delinquentis, ad eius tribunal, Fachin. lib. 9. quest. iuris controuers. cap. 20. versicul. respondeo si petatur remissio. Guid. Pap. decis. 202. num. 2. in 6. requisitio. Et huiusmodi requisitio non sufficit quod fiat per litteras priuatas, sed debent etiam interuenire litteræ patententes debite sigillatæ: Tusch. in verbo. Remissio, d. conclus. 152. num. 9.

In quibus litteris patentibus fieri debet summa mentio delicti, & eorum quæ ex processu informatiuo resultant in genere, ita vt Iudex requisitus de remissione, possit aliqua ratione esse instructus de qualitate delicti, & quod illud tale sit quod remissionem mereatur, Couarr. dicto cap. 11. pract. quæstion. num. 8. Farinac. dicta quest. 7. num. 35. versicul. Bene verum est.

Rursus & quarto considerandum est, vtrum aga-

tur

tur de subditis eiusdem Principis, tunc enim multò facilius facienda est remissio, quam si fieri peteretur de Monarchia ad Monarchiam, Vinius opin. 420. num. 10. Farinac. dicta quest. 7. de Inquisit. num. 25. Thesaur. decis. 90. num. 6. Merlin lib. 1. controuersiarum cap. 95. n. 15. Boff. in praxi tit. de for. comp. n. 54. Vnde in quadam causa falsæ monetæ fabricatæ in ciuitate Carpentoractensi, in qua causa præuentio facta fuerat per capturam in ciuitate Auenionensi & tribunali Viguerij, & carcerati fuerant expendentes monetam illam falsam in ciuitate Auenionensi, cum peteretur causam remitti ad ciuitatem Carpentoractensem ubi fabricata fuerat moneta, & delictum principale commissum, ad euitandam contentionem super præuentione, & ne continentia causæ diuideretur, Aduocatus Fiscalis Legationis obtinuit per rescriptum Superioris causam totalem Viguerio & Iudicibus delegari, qui in ea processerunt de voto duorum Rotæ Auditorum in Assessores deputatorum, vt tradit D. Laurent. decis. Rotæ Auen. 14. Et ita faciendum est, dum agitur de Iudicibus sub eodem Dominio constitutis, vt Superior vtriusque iudicis autoritate sua omnem hanc præuentionis controuersiam præscindat & terminet.

14 Si tamen ageretur de duobus Baronibus, seu Dominis iurisdictionalibus, quorum vterque iurisdictionem suam separatam haberet, quamuis essent sub eodem Principe, res non esset adeo expedita, vt notauit Sanchel. dicta decis. 68. num. 16. Immo videtur quod hoc casu Baro qui præuenit, non teneatur delinquentem, aduersus quem præuentione & diligentia vsus est, alteri Baroni negligentiori remittere, quia quilibet iurisdictionem suam tuetur & defendit quantum in se est: Vincent. de Franch. decisioe octingentesima octaua, num. 5. Tusch. littera R. concl. 152. num. 58.

15 Quinto considerandum est, vtrum reus sit vagabundus: talis enim potest per quemcumque iudicem puniri: ideo remissioni locus non erit, sed causa retinebitur per iudicem præuenientem. Clar. §. fin. qu. 39. n. 7. Guazz. de defens. reor. defens. 1. cap. 17. num. 39. cum pluribus per eum citatis. Guid. Pap. decis. 202. sub num. 1. Quis autem dicatur vagabundus, explicat Clar. ibidem n. 8. nempe qui per orbem vagatur nulum habens certum domicilium. Copiose Farinac. dicta questione prima, de Inquisit. numero undecimo, & sequent. & consil. 64. numero tertio. Baiard. ad Clar. quest. 38. num. 54.

16 Sexto attendendum est, vtrum agatur de delicto graui, per dolum, animo deliberato, & appensatè commissio, veluti de homicidio præmeditato, & præuia deliberatione facto, tunc enim iudex domicilij, vel originis, potest reum punire, constituto sibi de delicto, non tamen ad pœnam ordinariam delicti, sed dumtaxat ad pœnam extraordinariam, Thesaur. decis. 90. n. ultimo, versic. Quando vero delictum. Quod eadem ratione procedere videtur, in assassinij crimine; quia assassinus à quolibet Iudice puniri potest: vt per Farinac. dicta qu. 7. n. 10. & in publico latrone & grassatore itinerum, Idem n. 11. Verum licet quilibet iudex tales delinquentes punire possit, non tamen ex eo inferatur, quod si ad publicum exemplum, Iudex loci delicti similes delinquentes sibi remitti postulet, iudex originis, aut domicilij quamuis præuenierit, non possit remittere delinquentem ad iudicem loci delicti: cum, vt supra hoc eodem cap. num. 6. dictum est, grauitas delicti mouere debeat iudicem præuenientem ad concedendam causæ remissionem, tantum abest vt illi nocere possit.

17 Septimo considerandum est, vtrum agatur de mi-

nori curià remissionem petente, aduersus maiorem: Quia licet minor curia non teneatur remittere causam quam præuenit ad maiorem, Bald. in l. senatus colum. fin. C. de accusat. Tamen in dubio maius tribunal debet minori præualere, in materia præuentionis, si non plene constat de præuentione minoris vel in ea sit aliquod dubium. Vt ostendimus in 1. p. parte huius tractatus, cap. 9. num. 9. Et tradit Oldrad. consil. 124. Quod intelligit Farinac. dicta quest. 7. num. 33. post Couar. practicarum quest. dicto cap. 11. num. 10. versic. Decimotertio illud. vt locum habeat quando agitur de Superiore qui habet facultatem auocandi ad se causas, vel per viam appellationis cognoscendi. Nam alioquin non dicitur maius tribunal: quod per nos explicatum fuit parte 1. dicto 6. 9. n. 9. & 10. maius enim tribunal illud diximus, quod est maius in eodem genere iurisdictionis.

Octauo inspiciendum est, vtrum agatur de criminibus, quæ ex sui natura remitti non solent, quia propter illorum enormitatem quilibet Iudex præuenire, & cognoscere potest, & quilibet dicitur competens ad effectum etiam puniendi; veluti in crimine hæreseos, de quo abunde tractauimus hæc 2. par. cap. 10. Vbi ostendimus hæreticum puniri posse vbicumque repertus fuerit, etiam si ibi nihil impium fecerit: Socin. Reg. 87. in prima limitat. Duen. regul. 378. limitat. 17. Farinac. dicta quest. 7. num. 17. Idem de crimine raptus dicendum est; quia hu- 19 ius criminis rei à quocumque Iudice puniri possunt: Socin. ibid. limit. 3. Duen. limit. 6. Farinac. n. 18. Sed eadem hac ratio militat quæ supra num. 16. Quod enim dicitur reum horum criminum vbique puniri posse, concludit quidem, si remissio peteretur ex capite incompetentiæ illius Iudicis; Sed si petatur eo modo quo petitur à quolibet Iudice competente, ratio illa non impediret quin fieri posset remissio; verbi gratia ad iudicem delicti: sicut fieri potest per alios Iudices, qui alioquin essent competentes. Excepto crimine hæreseos, de quo satis diximus, dicto cap. 10. huius partis.

Nono videndum est, vtrum remissio delinquentis petatur fieri per Curiam Ecclesiasticam, ad aliam Curiam similiter Ecclesiasticam: tunc enim non est deneganda facillè remissio: imò Iudex ad illam concedendam procliuor esse debet, quin etiam & potest aliquando cogi per Superiorem, quia causæ omnes Ecclesiasticæ sub sunt eidem supremo Principi, hoc est summo Pontifici, Can. cuncta per mundum, 9. q. 3. Baiard. ad Clar. q. 38. n. 80.

Decimo aduertendum est, quod Iudices qui sub- 21 sunt alicui Principi, non debent reos remittere ad alienam Monarchiam inconsulto Principe, seu illo qui loco Principis est, Tusch. littera R, dicta concl. 152. num. 61. Quod procedit etiam si talis remissio fieret in casu alioquin permisso: Clar. dicta quest. 38. num. 22. in fine.

Vndecimo sciendum est, quod si reus sit contumax in vtroque foro, nempe domicilij, seu originis, & delicti, quilibet Iudex in loco suæ iurisdictionis procedere debet, nec de remissione tali casu tractandum est, vt notat Boff. in praxi crimin. tit. de foro compet. n. 82. Si tamen reus coram vno ex istis duobus Iudicibus in hac causâ procedentibus comparere vellet, & purgaret suam contumaciam, quamvis talis comparitio fieret in tribunali illius Iudicis, qui posterior fuit in procedendo & sumendo informationes de delicto, & post talem comparitionem purgatâ coram secundo Iudice contumacia citaretur coram primo, causa coram secundo tractanda esset, non obstante præuentione primi, dummodo talis comparitio

comparitio & contumaciæ purgatio facta esset sine fraude. Ratio est, quia secunda comparitio potentior est, & coram secundo reus comparere tenetur & causam prosequi; ergo non coram primo, cum duobus in locis pro eodem delicto comparere non teneatur, l. *senatus*, ff. de accus. l. *si ff. nante*, capon, *stabil.* Boff. in tit. de foro compet. num. 96. *versic.* *fator tamen.* Quod intellige iuxta notata inferius, c. 3. num. 7. *versic.* & *premissa.*

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

Quando, & in quibus casibus præuentione causæ afficiat tertium in causa interuenientem, seu compareat vti euictionarius, seu author laudatus principaliter, vel accessorie interueniens. Vtrum possit tertius proponere exceptiones dilatorias sibi ex proprio iure competentes, & nominatim exceptionem suspicionis Iudicis quamuis causam præuenisset. Quid si esset in gradu statuti cogentis affines, vel consanguineos ad compromittendum, an ex personâ propriâ quâuis sit tertius, possit petere causam compromitti. Et de variis modis quibus tertius potest interuenire in causâ; ita quod illi obstat, vel non obstat præuentione. Quid statuendum sit in Clerico, seu alia persona Ecclesiastica, an teneatur comparere, & quomodo illi præuentione causæ obstat possit. Quid in emphyteuta laici, vel Ecclesiæ, in colono & similibus. Ad quem Iudicem spectet decisio huius articuli. Quid si tertius veniat post consummatas executiones, aut laxatas per Rotam Romanam executoriales. Verum tertius qui non spoliavit, nec spoliari mandauit suspensio petitorio sit in eo audiendus. Quæ sit differentia inter nominationem & laudationem authoris, ad effectum transferendi iudicium in nominatum, non autem in auctorem laudatum.

SVMMARIVM.

- 1 Tertius veniens ad causam quando dicatur venire accessorie.
- 2 Legatarius pro suo interesse potest assistere liti qui mouetur inter alios super inefficacia testamenti.
- 3 Lis si mota fuerit super inefficacia testamenti, præuentione obstat legatario qui nouum non poterit mouere iudicium.
- 4 Siue legatarius scierit litem agitari super querela inefficacia testamenti, siue ignorauerit; sententia quæ in illa causa fertur, afficiet legatarium.
- 5 Quando auctor laudatus comparet in causa tan-

quam vnus ex principalibus potest eandem litem prosequi, vel nouam si velit instituire, nec præuentione ligatur.

- 6 Causa principaliter & separatim per euictionarium intentata non impedit cursum causæ contra emptorem iam præueniæ.
- 7 Præuentione obstat euictionario, volenti interuenire ad solam rei conuenti defensionem.
- 8 Euictionarius, aut alius tertius, per suam interuentionem non possunt nouare iudicium, inuito auctore.
- 9 Nouatio iudicij, nunquam fit inuito eo, cui ius actionis vel obligationis competit.
- 10 Euictionarius, ante litem contestatam, potest etiam inuito emptore, proponere omnes exceptiones declinatorias, eidem emptori competentes.
- 11 Intellige, dummodo exceptiones illas proponat intra easdem dilationes, intra quas, principalis id posset.
- 12 Tertius, post litem cum principali contestatam, non potest opponere ex personâ suâ exceptiones declinatorias sibi competentes, ne ex eius interuentione deterior fiat conditio auctoris.
- 13 Expenditur opinio Romani singul. 330.
- 14 Tertius ad causam admissus, potest Iudicem, quamuis præuenientem & approbatum, recusare ex proprio capite ex causâ suspicionis, etiam post litem contestatam.
- 15 Si conuentio sit inter proprietarium & usufructuarium, super præuentione causæ per alterum eorum factâ, quid obseruari debeat.
- 16 Tertius, etiam ex personâ propriâ, omnes declinatorias exceptiones proponere potest, post litem contestatam, nonnulli existimant.
- 17 Euictionarius, an possit opponere ex personâ sua, contra auctorem, exceptionem compromissi statutarij, propter affinitatem seu consanguinitatem cum ipso: Affirmatiue.
- 18 Limitatur, vt non procedat, quando non comparet vti author laudatus, sed defensorio nomine.
- 19 Tertius veniens ad excludendum tam auctorem quam reum, potest auctori opponere exceptionem, & Tua non interest, & similes peremptorias.
- 20 Quid intersit, inter exceptionem suspicionis, & alias dilatorias, ratione opposicionis ipsarum faciendæ per tertium.
- 21 Tertius potest in causâ tribus modis comparere.
- 22 Tertius veniens ad defendendum, causam assumit in statu in quo reperitur.
- 23 Quando tertius comparet in causa ad excludendum reum solum, vel auctorem solum, potest nouum iudicium intentare, nec ligatur præuentione.
- 24 Tertius volens tam auctorem quam reum excludere, potest nouum iudicium inchoare, si tamen velit interuenire in lite copta, & præueniæ, debet venire in statu in quo causâ reperitur.
- 25 Tertius interueniens ad repellendum tam auctorem quam reum, non retardat cursum causæ inter principales præueniæ.
- 26 Tertius interueniens dumtaxat ad vitandam inter partes litigantes collisionem, ligatur præuentione nec mutat iudicij naturam, imò eadem persona reputatur cum principali cui assistit.
- 27 Ampliatur vt procedat, siue iste tertius assistens scierit litem agitari, siue ignorauerit.
- 28 Quando principalis est de collisione omnino suspensus, potest in totum remoueri à lite, requirente eo qui habet interesse.